



## KONSTAKADEMIEN

Kungl. Akademien för de fria konsterna

Konstakademiens Högtidssammankomst på Moderna museet 6 maj år 2022

### Preses tal

Ärade akademiledamöter, mina damer och herrar.

Varmt välkomna till Konstakademins Högtidssammankomst år 2022, som härmed förklaras öppnad!

Som arkitekt och sedan några månader ny preses för Kungl. Akademien för de fria konsterna vill jag i aftonens inledande hälsningsord tala om Hårleman, hållbarhet och gestaltad livsmiljö.

Men först om Konstakademiens ändamål, som är att bevaka frågor av vikt inom bildkonst, byggnadskonst och sörja för erforderlig information om densamma. Vilket vi idag också kopplar till vår tid och dess utmaningar. Det kan vara att stimulera till diskussion om arkitektur, staden eller visa på hur stadsbyggnad- och byggnadskonst kan understödja klimatanpassning och långsiktig hållbarhet.

Carl Hårleman, arkitekt och en av initiativtagarna till Kongl. Ritaracademien år 1735, som var upphovet till Kungl. Akademien för de fria konsterna. Han var dess preses under flera år och fram till sin död 1753. Hans betydelse och gärning har bäring ännu idag på konst, byggnadskonst, återbruk och hållbarhet.

Hårleman var 1700-talets gigant som arkitekt, landskapsarkitekt och tjänstearkitekt i egenskap av överintendent med ansvar för rikets byggnadsväsende. Få svenska arkitekter har hävdats sammanhang och konsekvens starkare än Carl Hårleman. Där stadsbildens sammanhang och miljön som helhet var helt avgörande för Hårleman. Möjligheterna är många när det finns förståelse för platsen och en arkitektur som präglas av respekt för sitt sammanhang. Samtidigt kunde han också forma solitärer, präglade av en chockartad förenkling.

Han utgick ständigt från centralt mänskliga värden, vilket framstår än i vår tid som påfallande tidlöst. Även hans praktrum bevarar den fattbarhet som är grunden för all stark arkitekturupplevelse. Rummens förfinade detaljering underordnas deras enkla samband, vackra ljus och vilande proportioner.

Hans förebildande, stringent arkitektur har levt vidare i typplaner, som påverkat den svenska landsbygdens lokala byggnadstraditioner, särskilt under det tidiga 1900-talet. Grunden för den moderna bostaden kan också sägas föddes under Hårlemans hand och tid. Han påbörjade också ett arbete som fullföljdes av Carl Wijnblads typplaner och att kakelugnen utvecklades. Där en jämn och behaglig rumstemperatur radikalt förändrade bostadsmiljön.



## KONSTAKADEMIEN

Kungl. Akademien för de fria konsterna

Sveriges första rokokobyggnad, Svartsjö slott, var ett förstlingsverk av Carl Hårleman, om än senare förändrat och förlängt. Som slottsarkitekt arbetade jag med slottets restaurering, där handgjorda, handmålade och blomrika 1700-tals tapeter, som en gång funnits i slottet, på nytt kunde lyfta rummen.

Hållbarhet var för Hårleman och hans tid en självklarhet. Vilket vi idag också bör ha som utgångspunkt, för hur vi tar hand om jordens resurser i smått och stort. Och särskilt hur vi planerar, skapar, bygger eller återanvänder det redan byggda.

Arkitekturens kärna sammanfattas som balansen mellan arkitekturens tre egenskaper hållbarhet, användbarhet och skönhet. Som skrevs ned för drygt 2000 år sedan av arkitekten, ingenjören och romaren Vitruvius, i det tidigaste bevarande verket i ämnet arkitektur.

I maj 2018 fattades ett unikt beslut i Sveriges riksdag. Som ett av få länder i världen antogs en ny arkitekturpolitik, med namnet gestaltad livsmiljö.

Där arkitekturens egenskaper hållbarhet, användbarhet och skönhet fortsatt äger sin giltighet i de många arkitekturpolicies som svenska kommuner och statliga verk i dag börjat ta fram.

Hur vi planerar och bygger staden/samhällen för långsiktig hållbarhet behöver stärkas och också speglas bättre i samhällsdebatten. Det är inget som en arkitektkår kan göra själv. Det behövs journalister som är bättre insatta på att granska de här frågorna, som rör samhällsbyggnadspolitik, fastighetsbransch, bygg- och anläggningsbransch med flera.

Om de ökande klimatförändringar vi lever med och i en globaliserad värld, säger klimatforskare att lösningen på klimatutmaningarna finns i utvecklingen av våra städer. Klimatanpassning kommer framöver vara en av de kanske viktigaste stadsbyggnadsfrågorna, som tillsammans med hållbarhetsfrågor kommer få ett starkt ökat fokus. Grönska, skyddande stora träd, och mark som kan omhänderta vatten behöver ökas. Där det redan byggda, anlagda och det ännu inte byggda rymms och kan samsas.

Arkitektur är något alla upplever och påverkas av medvetet eller omedvetet. Som samlande kraft inverkar arkitektur och konst på samhället konkret, i fysisk utformning av våra miljöer, gestaltade livsmiljöer, och mer subtilt i hur det formar attityder och vår samtids människosyn. Genom att bemöda oss om att arbeta omsorgsfullt och med eftertanke, kan konst och arkitektonisk kvalitet medverka till väl gestaltade livsmiljöer med långsiktigt hållbara miljöer för människor, djur och insekter.

Tack!

Och än en gång - varmt välkomna!

Preses Helena Tallius Myhrman.